

**Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського**

Кафедра права, філософії та політології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА
НАПИСАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ**

для студентів освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 081 «ПРАВО»

Лазаренко А.М.

Методичні рекомендації щодо підготовки та написання курсових робіт. Навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 081 «Право». Чернігів: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2020. 34 с.

Рецензенти:

Коверзнів В.О., доктор юридичних наук, доцент, Деснянський районний суд м. Чернігова

Бердник І.В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальнонаукових дисциплін Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рекомендовано до друку кафедрою права, філософії та політології Інституту історії та соціогуманітарних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, протокол № 1 від «28» серпня 2020 р.

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....	4
КУРСОВА РОБОТА : ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	7
ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КУРСОВИХ РОБІТ ТА ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ.....	14
ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	23
ДОДАТКИ.....	24

ПЕРЕДМОВА

Курсова робота - це самостійне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується з певного курсу або окремих його розділів і є результатом вивчення навчальної дисципліни. Згідно з Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України, курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання. Курсова робота допомагає студентові розвивати творчу активність, ініціативу, вчить їх систематизувати та поглиблювати одержані теоретичні знання з вивченої дисципліни, здійснювати аналіз досліджень з обраної проблеми, самостійно працювати з навчальною та науковою літературою, використовуючи сучасні інформаційні засоби і технології. Виконання курсової роботи передбачено навчальним планом і є обов'язковим. Без виконання її студент не допускається до атестаційного екзамену. Перш ніж розпочинати писати курсову роботу, студент зобов'язаний ознайомитися з основними вимогами до її виконання.

Науково-дослідна діяльність студентів забезпечує вирішення таких основних завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- формування навичок самостійної науково-дослідної діяльності;
- розвиток ініціативи, здатності застосувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;
- необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань; розширення світогляду та ерудиції майбутнього фахівця. У процесі науково-дослідної роботи студенти навчаються самостійно здійснювати необхідні дослідження, працювати з інформаційними джерелами в архівах, бібліотеках, мережі Інтернет тощо.

Підготовка та написання курсової роботи дає можливість студентам більш поглиблено вивчити найважливіші інститути та галузі права, проявити свої наукові здібності, набути навичок науково-дослідної роботи.

Методичні рекомендації містять загальну характеристику курсової роботи, вимоги до її написання та оформлення, починаючи від вибору теми до оформлення списку використаних джерел.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

1. Проблема, що досліджується студентом має бути актуальною. Курсова робота може претендувати на той чи інший ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасному стану розвитку юридичної науки та потребам практики.

2. Розкрита на достатньому теоретичному рівні. Студент повинен розкрити обрану тему курсової роботи відповідно сучасному рівню розвитку філософських, психологічних та соціально-юридичних наук. Вивчити та критично проаналізувати літературу з досліджуваної теми; здійснити характеристику окремої проблеми, її практичного стану, використовуючи такі підходи й наукові знання, що дають можливість розв'язати нагальну юридичну проблему. Крім того, студент має достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової роботи, включити в зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади.

3. Мати дослідницький характер. У курсовій роботі повинні міститись елементи наукового дослідження: вивчення достатньої кількості опублікованих джерел (монографій, навчальних посібників, статей у наукових журналах та матеріалів науково-практичних конференцій); систематизація й аналіз різних підходів, формування власної точки зору на проблему, що розглядається; порівняння теоретичних поглядів учених і практичної діяльності вітчизняних і зарубіжних фахівців у сфері юриспруденції.

4. Грамотність оформлення підвищує якість виконаного дослідження. У роботі не повинно бути граматичних та стилістичних помилок. Необхідно дотримуватися правил цитування, оформлення посилань, списку використаної літератури. Крім того, виконання цієї вимоги виховує у студента культуру доброчесності, оформлення наукових праць, яка може знадобитись їм у майбутній науковій та практичній юридичній діяльності.

1. КУРСОВА РОБОТА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота є важливою складовою підготовки високо кваліфікованих фахівців у вищих навчальних закладах. Вона включає в себе два елементи: 1) засвоєння методики організації науково-дослідної роботи, 2) робота над науковим дослідженням під керівництвом професорів та викладачів.

Курсова робота - це самостійне, навчально-наукове дослідження студента. У процесі написання роботи під керівництвом викладачів кафедри студенти опановують методи та набувають вміння проведення наукового дослідження. Написання курсової роботи має допомогти формуванню творчого мислення студента, перевірити навички збирання, аналізу та інтерпретації джерел й літератури, вміння формулювати висновки та пропозиції. Успішне проведення наукового дослідження та написання курсових робіт залежить від чіткого дотримання основних вимог, що ставляться до них. Ці вимоги стосуються насамперед наукового рівня робіт, її змісту, структури, форми викладу матеріалу, а також їх оформлення.

Курсова робота належить до самостійної навчально-наукової складової дослідницького характеру, яка виконується студентом з певної дисципліни або з окремих її розділів й спрямована на вивчення конкретної проблеми.

Курсова робота сприяє кращому засвоєнню теоретичних знань та аналізу практичних питань дисципліни, надає можливість виявити здатність студента самостійно осмислити проблему, критично дослідити; застосовувати отримані знання при вирішенні практичних завдань; формулювати висновки, пропозиції, рекомендації з предмета дослідження. Матеріали курсової роботи можуть бути використані для подальшої дослідницької роботи і написання кваліфікаційних робіт.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У сучасній методології прийнято виділяти такі етапи наукового дослідження:

1. Підготовчий етап.
2. Інформаційний етап.
3. Етап реконструкції.
4. Аналітичний етап.
5. Наративний етап.
6. Завершальний етап.

1. Підготовчий етап. Підготовчий етап розпочинається з вибору теми. Тему курсової роботи студенти обирають самостійно із запропонованого кафедрою переліку. Темі відповідають тематиці наукових досліджень кафедри. До остаточного затвердження тематики можливим є корегування теми відповідно до пропозицій студентів. Це дозволяє стимулювати творчий пошук та самостійність наукового дослідження.

Після визначення теми дослідження має бути обґрунтовано дослідницьке завдання. Тобто визначено об'єкт та предмет дослідження, а також гіпотеза.

Об'єктом дослідження є предметне поле дослідження, частина об'єктивної реальності, що вивчається.

Предмет дослідження — це те, що безпосередньо буде досліджене у роботі. Таким чином, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Мета передбачає те, що слід зробити в ході дослідження. Конкретизація мети дослідження відбувається шляхом окреслення конкретних завдань (від 5 до 10). Виконання завдань дослідження неможливе без ознайомлення з основними джерелами та літературою з теми курсової роботи. Пошуки та вивчення літератури.

2. Інформаційний етап. Після визначення теми та дослідницького завдання розпочинається інформаційний етап дослідження. Під час пошуків літератури необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб не повторювати в роботі загальновідомих істин, конкретніше точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження. При роботі з науковою літературою та документами студентам рекомендується робити нотатки.

Зібраний матеріал потребує сортування і критичної оцінки. Починаючи дослідження варто познайомитись з найновішою літературою з даної теми. Новіші праці, як правило, є більш повними і точними. Крім того дослідження

теми варто починати з узагальнюючих праць, які дозволять охопити проблемне поле дослідження, а відповідно більш чітко окреслити проблемні позиції, які потребують вирішення.

3.Етап реконструкції. Етап реконструкції передбачає встановлення фактів. Після опрацювання різноманітних джерел та літератури постає проблема виділення достовірних фактів. Факти - основа будь-якого дослідження і тому перевірка їхньої істинності (верифікація) невіддільна від роботи із довідковим апаратом. Перевірка достовірності інформації, яку зустрічаємо у джерелах, може вимагати різних розумових операцій. Часом найефективнішими кроками можуть бути звернення до довідкової літератури чи порівняльний аналіз відомостей, які містяться у різних документах. Важливо також вирішити, чи твердження походить із надійного джерела. Тому варто звернути увагу на репутацію джерела інформації, а також на компетентність її автора. Додатково звертаємо увагу на те, первинним чи вторинним є джерело, на його юридичну силу, дію у часі. Корисно також знати, які суб'єктивні мотиви могли впливати на висновки автора (релігійні та політичні переконання, особисті та історичні обставини).

4.Аналітичний етап. Після встановлення істинності фактів постає питання осмислення та віднаходження зв'язків і залежностей між явищами і подіями. На цьому етапі створюється власне наукове знання. Дослідник намагається осмислити і співставити наявні в його розпорядженні факти, порівняти можливі трактування цих фактів, відстежити тенденції і закономірності. На цьому етапі студент найповніше реалізує своє право на власне розуміння феномену чи сюжету, які є темою курсової роботи.

5.Наративний етап. Написання і оформлення тексту курсової роботи. Курсова робота складається з таких частин:

- 1.Вступ.
- 2.Основна частина (поділяється на кілька розділів).
- 3.Висновки.
- 4.Список використаної літератури.
- 5.Додатки (у разі потреби).

Очікуваний обсяг тексту курсової роботи - 25-30 сторінок (без наукового апарату). В облікований обсяг роботи не включають список використаних джерел та додатки.

У вступі студент формулює мету та основні завдання курсової роботи. Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалими будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу. Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту

виокремити в ній основний напрям дослідження, впорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи над нею.

Основна частина передбачає виклад матеріалу курсової роботи. Студент повинен викладати матеріал послідовно, логічно взаємопов'язувати окремі його частини, повністю розкривати тему роботи. Для цього необхідно приділити увагу сучасним теоретичним і методичним розробкам, проаналізувати нормативно-правову базу, розглянути і творчо осмислити відповідну наукову літературу та періодичні видання, визначити своє ставлення до дискусійних питань з проблеми дослідження. На основі аналізу емпіричних та звітних даних, особистих вражень та узагальнень потрібно зробити необхідні висновки, висвітлити досягнуті успіхи, зазначити існуючі недоліки, а також висловити пропозиції щодо можливостей подальшого покращення юридичної діяльності.

Обов'язковим є посилання на використану літературу в тексті, які вказуються в квадратних дужках.

б. Завершальний етап. Подання курсової роботи науковому керівнику на рецензування. Не пізніше, ніж за два тижні до захисту, студент подає курсову роботу науковому керівнику, який рецензує та оцінює її.

Консультації наукового керівника

Звертатися за консультацією до наукового керівника студент може вже на початковому етапі роботи над курсовою роботою. Разом з науковим керівником студент обирає собі тему курсової роботи; від наукового керівника студент одержує конкретні методичні поради з обраної теми; з ним він створює план роботи, складений до теми список літератури, розбирає питання по темі, що виникають, одержані в роботі висновки.

Консультації наукового керівника, якщо правильно ними користуватися, надають дієву допомогу при написанні курсової роботи. Тут необхідно уникати двох крайнощів: чи взагалі знехтувати консультаціями наукового керівника і подати йому готову роботу, чи намагатися від наукового керівника одержати в готовому вигляді план роботи, літературу до теми, не проявивши самостійного підходу.

До наукового керівника студент повинен звертатися за порадами в ході вибору теми, при складанні плану і підборі необхідної для вивчення літератури, але попередньо склавши свій варіант плану і підібравши деяку літературу. В такому випадку консультації у наукового керівника будуть поглиблювати розуміння теми, уточнювати ті чи інші положення для студента. До консультації слід підготуватися, щоб ставити конкретні питання по темі, а не обмежуватися загальними питаннями типу: “Як скласти план?”, “Що писати в курсовій роботі?” тощо. Питання повинні бути іншого типу: “Чи

правильно включені в план теми наступні питання?”, “Чому неправомірно включати в план те чи інше питання?”, “Як підійти до оцінки фактичного матеріалу, щоб відібрати краще з того, що я зібрав до теми?”, “Чи правильно я розумію наступні положення?” і т. д. Сформульовані таким чином питання свідчать про те, що студент працював над темою, ознайомився з літературою і потребує більш конкретного керівництва викладача в ході подальшої самостійної роботи.

Робота з рецензією, підготовка до захисту курсової роботи

Курсова робота виконується студентом в міжсесійний період і в строки, які встановлені навчальним планом. Під час екзаменаційної сесії кафедра не приймає на рецензію курсові роботи. Тому студент повинен якісно виконати курсову роботу і подати її в установлений строк для рецензування на кафедру. Це необхідна умова для того, щоб у відповідності з рецензією організувати доопрацювання теми і підготуватися до захисту курсової роботи.

Орієнтиром у підготовці до захисту курсової роботи є рецензія наукового керівника, а також посторінкові зауваження в тексті роботи. В рецензії на курсову роботу не міститься кінцева оцінка, в ній дається попередня оцінка у формі висновку: “Робота допускається до захисту” або “Робота не допускається до захисту”. Кінцева ж оцінка дається після захисту. Якщо робота не допущена до захисту, то вона повинна бути студентом перероблена у відповідності з рецензією і знову подана на кафедру.

Змінювати тему курсової не дозволяється і недоцільно з точки зору інтересів самого студента.

Робота не допускається до захисту, якщо вона :

- Порухені вимоги академічної доброчесності (не носить самостійного характеру, списана з літературних джерел або у інших авторів);
- основні питання не розкриті або викладені схематично, фрагментарно;
- у тексті існують помилкові положення;
- науковий апарат оформлений неграмотно;
- текст написаний недбало.

Завдання рецензії на курсову роботу – не тільки проконтролювати знання студентів, але і надати допомогу у вивченні відповідних курсів, з’ясуванні складних питань теми. На цій основі здійснюється контроль знань з метою навчання, і студент проводить аналіз своєї роботи, встановлює, що йому вдалося викласти відповідно до вимог, які допущені недоліки і помилки, які побажання викладені рецензентом щодо поглиблення знань за темою, за допомогою якої літератури допрацювати тему.

Можливо, деякі зауваження рецензента можуть бути незрозумілими студенту або неправомірні на його погляд. Такі зауваження не слід залишати без уваги. Необхідно за допомогою рецензента вяснити зміст зауважень, а в ході захисту курсової роботи привести додаткові докази для обґрунтування своєї позиції, пояснити, чому зазначене питання не розглядалося в темі або його розгляд обмежений лише цими аспектами. Наприклад, це може бути нечітке формулювання деяких положень, що дає основу рецензенту думати про неправильне їх розуміння студентом, або одностороння оцінка тієї або іншої наукової концепції тощо.

Особлива увага приділяється помилковим положенням і недолікам. Для усунення їх необхідно провести кропітку роботу. Спочатку необхідно зрозуміти, в чому міститься помилка, чому такий хід роздумів неправильний. Тільки зрозумівши суть своєї помилки можна дійсно виправити її та поглибити розуміння матеріалу. Потім слід розібратися в недоліках роботи і звернути увагу на побажання рецензента, вивчити додатково ту літературу, що вказана у рецензії.

Таким чином, підготуватися до захисту курсової роботи – це відповідно до рецензії усунути помилки і недоліки, вивчити літературу, поглибити розуміння тих чи інших аспектів теми, продумати логіку свого виступу та доведення основних висновків і бути готовим пояснити наведені положення, якщо це буде необхідним. Іноді в процесі підготовки до захисту необхідно звернутися до підручника й ознайомитися з іншими темами, з якими безпосередньо пов'язані питання курсової роботи. Але в ході захисту роботи завдання студента – показати поглиблене розуміння питань конкретної теми, добре розуміння матеріалу теми. Можна на конкретні зауваження рецензента підготувати письмові відповіді і використати їх під час захисту, що дає можливість краще побудувати виступ. Але студенту необхідно бути готовим відповідати на питання, які заздалегідь йому не були відомі, які виникають під час захисту. В них пропонується студенту пояснити суть тих чи інших категорій, які використовуються в роботі, навести відповідний фактичний і статистичний матеріал з важливих теоретичних положень роботи.

Крім усвідомлення відповідей на зауваження рецензії і продумування відповідей на можливі питання по темі до захисту курсової роботи студент готує усний виступ на 5-7 хвилин. В такому виступі немає необхідності переказувати зміст всієї роботи, що нерідко намагаються робити студенти. В ньому необхідно сказати, з яких причин обрана тема курсової роботи, які завдання ставились в роботі, яким шляхом вони вирішувалися і які висновки одержані, тобто, по суті, відобразити зміст вступу і висновків, якщо вони написані правильно. У виступі відзначаються і ті труднощі, які, можливо, були

при пошуку літератури, її вивченні, підборі статистичного матеріалу та ін. У виступі варто також сказати, які зауваження рецензента і чому автору не зрозумілі або здаються неправильними. Побудований за пропонуванням планом усний виступ студента на захисті курсової роботи дозволяє чітко сформулювати основні тези, які виносяться на захист, і тим самим скласти конкретне уявлення про роботу у членів комісії. Від того, як подана робота на захисті самим студентом, багато в чому залежить оцінка роботи. Тому доцільно ретельно продумати свій виступ і викласти його для себе в письмовій формі або повністю, або у вигляді тез. На цьому етапі студент також може користуватися допомогою наукового керівника, звернувшись до нього за консультацією. До того ж необхідність консультації може виникнути і з тієї причини, що, можливо, не всі зауваження рецензії будуть зрозумілі студенту, що на етапі роботи над поглибленням теми у відповідності до рецензії виникнуть питання.

Недоліки та помилки, які допускають студенти при написанні курсових робіт

Практика виконання курсових робіт з правознавства дозволяє зупинитися на аналізі помилок і недоліків, які допускають студенти.

Деякі студенти починають писати роботу не прочитавши і не осмисливши всю рекомендовану літературу, дуже слабо орієнтуючись у темі. Вони з труднощами набирають необхідну кількість сторінок, які ще не є роботою студента вищого закладу освіти. Проте вони подають такі роботи на кафедру для рецензування.

Інші недоліки і помилки пов'язані з більш глибокими причинами – невмінням читати наукову (та і навчальну) юридичну літературу, щоб своїм мисленням добиратися до суті тих чи інших явищ. Письмова робота спрямована на те, щоб допомогти студенту набути досвід, уміння читати і добре розуміти. Тут недостатньо досвіду роботи з літературно-художньою книгою, де описувані явища подаються в художніх образах. При читанні книг з правових дисциплін необхідно з'ясувати суть юридичних понять, законів і категорій та їх логічний взаємозв'язок, який досягається не чуттєвим сприйняттям, а логічним мисленням.

У багатьох випадках недоліки робіт розпочинаються з плану. До нього включається багато питань, причому деякі з них виходять за рамки теми, деякі повторюють одне одного або назву теми. Такий план не допомагає сконцентрувати увагу на основних теоретичних положеннях теми, логічно організувати і викласти теоретичний і фактичний матеріал в тексті роботи, розділити тему на вузлові питання.

Від невміння виділити визначальні теоретичні положення і зрозуміти їх значимість для висвітлення теми з'являється і такий недолік, як декларативність у викладенні матеріалу. Теоретичні положення лише називаються, а не розкриваються, не доводяться.

Щоб запобігти такого недоліку як декларативність викладення теми, доцільно виділити ключове питання плану, а в кожному з питань – основні тези, і навколо них будувати міркування. В іншому випадку виникають міркування взагалі, міркування з відривом від теми роботи. Складається враження уривчастості, фрагментарності у відповідях на поставлені питання. Це знижує рівень роботи. Цінність роботи в тому, щоб її зміст прямо відповідав темі.

Досить часто зустрічаються недоліки, які пов'язані з оформленням тексту курсових робіт. До них належать:

- стилістично невдалі вирази, які дозволяють неоднозначно трактувати написане;
- повторення одних і тих же положень або однакових думок;
- відсутність наукового апарату або його неправильне оформлення;
- написання суцільного тексту без виділення в ньому яких-небудь розділів і відсутність плану в роботі;
- пропуск слів, що спотворює зміст написаного;
- механічне спотворення деяких слів;
- наявність граматичних помилок;
- “крикливий” стиль викладення;
- відсутність самостійності в формі викладення матеріалу, орієнтація на механічне запозичення тексту з підручника, книг і статей.

Хоч вказана група недоліків безпосередньо не зв'язана зі змістом роботи, але вона створює неприємне враження і, відповідно, знижує загальну оцінку.

Курсова робота досягає високого рівня, якщо тема розкрита з дотриманням наукової точності, логічно струнко, послідовно викладений матеріал, оформлена у відповідності з вимогами до робіт такого виду Назви тем курсових робіт повинні відповідати актуальним проблемам навчальної дисципліни (спеціальності чи напрямку підготовки) та їх кількість повинна становити не менше 40.

Варіант теми письмової роботи обирається здобувачем вищої освіти самостійно.

3. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА СТРУКТУРИ КУРСОВИХ РОБІТ ТА ДО ЇЇ ОФОРМЛЕННЯ

Текст роботи оформлюється відповідно до державного стандарту України ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання; Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 “Про затвердження Вимог до оформлення дисертації”; ДСТУ 8302:2015.

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання ; Етичного кодексу ученого України (Бюлетень ВАК України, № 11, 2011); ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила; ДСТУ 6095:2009. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікації (ГОСТ 7.88-2003, MOD); ДСТУ 7093:2009.

Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами. Обсяг курсової роботи складає 30 – 35 сторінок машинописного тексту (без врахування списку використаних джерела та літератури, додатків) на папері формату А 4, набраних на комп'ютері у текстовому редакторі Word з використанням 14 кеглю шрифту Times New Roman з полуторним міжрядковим інтервалом. Сторінки повинні мати поля: верхнє і нижнє – 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 10 мм. При написанні курсової роботи студент обов'язково повинен дотримуватися «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» від 27 грудня 2019 р.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Серед підстав, що вважаються порушенням академічної доброчесності у «Положенні» визначені, зокрема, такі: - академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства; - фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях; - фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу або наукових досліджень. Згідно з

цим «Положенням», вчинення студентом будь-якого з перерахованих порушень при написанні курсової роботи передбачає повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми, тобто здобувач освіти має підготувати нову курсову роботу, захист якої відбудеться у наступному навчальному році. Щоб цього уникнути, студент має пам'ятати, що курсова робота має бути підготовлена самостійно. У роботі слід дотримуватись точності фіксації відомостей, порівнювати інформацію, отриману з різних джерел. Також, при написанні курсової роботи слід обов'язково робити посилання на використані джерела та літературу.

Структура курсової роботи повинна мати такі елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- основна частина: вступ, розділи, висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

Заголовки структурних частин письмової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами, обираючи команду «по центру». Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу (крапка в кінці заголовка не ставиться).

Кожний розділ роботи треба починати з нової сторінки, підрозділів – по тексту з відступом у 2 інтервали. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Вимоги до структурних елементів

Титульний аркуш

Титульний аркуш курсової роботи оформляється за встановленою формою (додаток А).

Зміст

Зміст повинен містити назви всіх структурних елементів, заголовки та підзаголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок (додаток Б).

Перелік умовних позначень

Перелік умовних позначень (додаток В), символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться в тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, а також, які є загальноприйнятими, до переліку не вносяться.

У **вступі** (додаток Г) подається загальна характеристика курсової роботи в такій послідовності:

- актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження);
- аналіз публікацій за тематикою дослідження;
- мета і завдання дослідження;
- об’єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи дослідження;
- емпірична база дослідження (за наявності);
- структура та обсяг дипломної роботи магістра.

Актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження)

Висвітлюється зв’язок теми роботи з сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання.

Аналіз публікацій за тематикою дослідження, де висвітлено основні аспекти проблеми дослідження, на які спирається автор у своїй роботі.

Мета і завдання дослідження.

Формулюється мета роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об’єкт і предмет дослідження.

Об’єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об’єкта.

Об’єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об’єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему (назву) курсової роботи.

Методи дослідження.

Перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно

відзначається, що саме досліджувалось кожним методом; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків.

Емпірична база дослідження (за наявності).

Вказуються умови, етапи та результати досліджень, що дозволяє розглянути досліджувану проблему всебічно та в динаміці.

Структура та обсяг курсової роботи бакалавра.

Анонсується структура роботи, зазначається її загальний обсяг. Перераховують усі структурні елементи курсової роботи з обов'язковим зазначенням повного обсягу курсової роботи та обсягу основного тексту. Вказують загальну кількість додатків, рисунків, таблиць, кількість найменувань у списку використаних джерел.

Основний текст курсової роботи (як правило, 2-3 розділи)

Розділи курсової роботи (Додаток Д), як правило, включають у себе підрозділи (нумерація складається з двох чисел, відокремлених крапкою), пункти (нумерація – з трьох чисел), підпункти (нумерація – з чотирьох чисел).

У тексті студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки вирішуваної проблеми (завдання). Стисло виокремлює ті питання, що залишились невирішеними, чим визначає своє місце у вирішенні проблеми (завдання). За необхідності у роботі обґрунтовується вибір напряму досліджень, викладається загальна методика його проведення, наводяться методи вирішення завдань та їх порівняльні оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань та ін.

Здобувач повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів) та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

Текст може доповнюватися ілюстративним матеріалом у вигляді графіків, діаграм, схем тощо. Підпис під ілюстрацією позначається скороченим словом «Рис.» із зазначенням порядкового номера та відповідним заголовком.

Цифровий матеріал, як правило, оформляється у вигляді таблиць. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею посередині рядка. Назву та слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву таблиці друкують жирним шрифтом.

Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено, наприклад: «див. табл. 1.2».

Висновки

Висновки мають відповідати поставленим у вступній частині роботи завданням.

У висновках викладаються найбільш важливі наукові та практичні результати курсової роботи, вказуються наукові проблеми, для вирішення яких можуть бути застосовані результати дослідження, пропозиції до чинного законодавства, а також можливі напрями продовження досліджень за тематикою роботи.

Список використаних джерел формується у порядку появи посилань у тексті або за алфавітом. Загальна кількість джерел – не менше 35. Посилання оформлюються у форматі: [5, с. 185].

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ 8302:2015 (Додаток Е).

Додатки

До додатків (які нумеруються великими літерами української абетки) може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи:

- проміжні формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інші дані та матеріали.

4. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Повністю підготовлена та оформлена курсова робота подається науковому керівнику на перевірку. При необхідності вона допрацьовується, а потім виноситься на захист. Курсові роботи студенти захищають на засіданні комісії, до якої входять викладачі кафедри права, філософії та політології (не менше 3 науково-педагогічних працівників).

Процедура захисту передбачає доповідь студента про зміст роботи і відповіді на запитання членів комісії. Для виступу на захисті курсової роботи студенту надається 7–10 хвилин. У заздалегідь підготовленій доповіді студент має чітко й змістовно визначити актуальність курсової роботи, її мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, схарактеризувати структуру роботи, сформулювати висновки, яких дійшов. Після виступу студент повинен відповісти на питання та можливі зауваження членів комісії. Заслухавши захисти усіх студентів, члени комісії обговорюють результати захисту курсових робіт та оцінюють їх. Оцінка виставляється з урахуванням рівня дослідження обраної проблеми, захисту й дотримання вимог щодо оформлення курсової роботи. Передусім, звертається увага на змістовний аспект викладу матеріалу (логічність і послідовність), повноту та репрезентативність використаних джерел і літератури, загальну грамотність, а також на зовнішнє оформлення курсової роботи (його відповідність стандартам і прийнятим правилам).

За наслідками захисту курсового дослідження виставляється оцінка, яка заноситься до екзаменаційної відомості та залікової книжки й оголошується студентам. При оцінюванні курсових робіт беруть до уваги те, що студент має уміти : – формулювати мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; – вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій; – використовувати сучасні методи наукового дослідження; – обробляти отримані дані, аналізувати і систематизувати їх на основі відомих фактів; – узагальнювати результати дослідження й обґрунтовувати їхню достовірність; – оформляти одержані результати і роботу в цілому відповідно до сучасних чинних вимог.

Курсова робота оцінюється за 100-бальною системою. Оцінка з курсової роботи має дві складові. Перша (підготовча) складова характеризує самостійну роботу студента з написання курсової роботи та її результат – текст курсової роботи, оформлений згідно з чинними вимогами. Друга (складова захисту) характеризує якість захисту студентом курсової роботи. Розмір шкали першої складової дорівнює 70 балів, а другої складової – 30 балів.

Розподіл балів за рейтинговою системою

Вид роботи	Кількість балів
Збирання джерел та літератури	0 – 20
Складання плану . Вступ	0 – 10
Основні розділи курсової роботи	0 – 20
Висновки	0 – 10
Оформлення курсової роботи	0 – 10
Захист курсової роботи	0 – 30
Разом	100

Критерії оцінювання курсової роботи

1. Збирання джерел та літератури по темі курсової роботи – до 20 балів. Критерії: даний вид роботи оцінюється залежно від того, наскільки повно виявлені та опрацьовані студентом доступні для нього джерела і наукова література дозволяють розкрити обрану тему курсової роботи.

Виконання даного виду роботи перевіряється за укладеним списком джерел та літератури. Опрацювання максимальної кількості доступних для студента юридичних джерел та літератури по темі дослідження оцінюється від 10 до 20 балів. Охоплення увагою студента лише частини доступних юридичних джерел та літератури, що у цілому дозволяють розкрити тему курсової роботи, оцінюється у 5-10 балів. Опрацювання студентом лише окремих джерел та наукових студій, що дозволяють лише поверхово розглянути тему, оцінюється від 1 до 5 балів.

2. Складання плану курсової роботи. До 5 балів. Критерії: охоплення планом всіх аспектів обраної для дослідження теми, логічність і послідовність структурних компонентів плану; відповідність останніх поставлених меті і дослідницьким завданням – від 3 до 5 балів. Структура роботи, що дозволяє частково розкрити обрану тему або лише окремі її аспекти – від 2 до 3 балів. План курсової роботи, що не відповідає змісту обраної теми або позбавлений логіки – від 1 до 2 балів. Вступ. До 5 балів.

Критерії: аргументованість вибору теми дослідження, чіткість постановки проблеми, мети та завдань дослідження, логічне визначення об'єкту і предмету дослідження; хронологічних і територіальних меж; повнота у розкритті теми; глибина опрацьованих студентом джерел та літератури по темі дослідження; вміння критично осмислювати використані джерела; чіткість і логічність, послідовність і грамотність викладення матеріалу; відповідність стандартним вимогам оформлення наукових робіт; наявність

необхідної кількості джерел, правильність їх оформлення у списку літератури та правильність оформлення посилань на джерела в тексті роботи; наявність додатків, правильність їх оформлення – від 3 до 5 балів. Достатньо повне, але не завжди чітке і логічне визначення актуальності, об'єкту і предмету дослідження, мети, дослідницьких завдань, частковий аналіз опрацьованих студентом джерел та літератури по темі дослідження – від 2 до 3 балів. Відсутність у вступі частини обов'язкових структурних компонентів – від 1 до 2 балів.

3. Написання основних розділів курсової роботи – до 20 балів

Критерії: системність і пошук у розкритті теми; логічний, послідовний, ґрунтовний виклад інформації, підпорядкованість матеріалу визначеним у вступі меті та дослідницьким завданням; правильність використання юридичних понять і термінів, залучення максимально можливого спектру джерел і літератури, наявність відповідних посилань; самостійність, оригінальність і доказовість суджень, наявність елементів наукової новизни; обґрунтованість практичного блоку; дидактична доцільність методичних розробок; обґрунтованість висновків – від 15 – 20 балів. Поверхове розкриття окремих аспектів обраної теми у тому чи іншому розділі, відсутність необхідних посилань, поверховість висновків до кожного розділу – від 7 до 14 балів. Часткова або повна невідповідність змісту дослідницьких розділів обраній темі, нелогічність викладу матеріалу, неузгодженість між змістом розділів, визначеною метою та завданнями, використання вкрай обмеженого кола джерел і літератури, відсутність посилань та висновків до розділів – від 1 до 6 балів.

4. Висновки. До 10 балів.

Критерії: логічність, послідовність, обґрунтованість, відповідність меті, дослідницьким завданням та змісту роботи – від 8 до 10. Поверховість, суперечливість загальних висновків, часткове вирішення визначених у вступі дослідницьких завдань – від 4 до 7 балів. Невідповідність висновків змісту, меті і дослідницьким завданням – від 1 до 3.

5. Оформлення курсової роботи згідно загальноприйнятих стандартів – до 10 балів. Критерії: дотримання в роботі всіх основних вимог щодо її оформлення – від 8 до 10 балів. Окремі недоліки в оформленні курсової роботи – від 4 до 7 балів. Недотримання вимог у оформленні курсової роботи до державного стандарту України – від 1 до 3 балів.

6. Захист курсової роботи – до 30 балів. Захист оцінюється за наступними критеріями: Мовна компетенція студента. Повнота й обґрунтованість відповідей на поставлені запитання. Аргументованість і точність відповідей на критичні зауваження. Вміння захищати власну думку. Ступінь володіння

матеріалом, логіка викладу матеріалу під час захисту. Культура захисту. Повна, обґрунтована доповідь студента про зміст роботи та висновки, яких він дійшов у процесі дослідження; вміння чітко і ясно викладати свої думки, відповідати на запитання членів комісії – від 21 до 30 балів. Часткове розкриття у доповіді студента змісту курсового дослідження, неповні, непереконливі відповіді студента на запитання членів комісії – від 11 до 20 балів. Фрагментарне розкриття у доповіді змісту курсової роботи, відсутність висновків, результатів власного дослідження, неспроможність дати відповідь на запитання членів комісії – від 1 до 10 балів. Оцінка за стобальною шкалою переводиться в національну систему оцінок за такою схемою: «відмінно» – 90–100 балів (оцінка «А» за шкалою ECTS); «добре» – 75–89 балів (оцінки «В», «С» за шкалою ECTS); «задовільно» – 60–74 бали (оцінки «D», «E» за шкалою ECTS); «незадовільно» – менш ніж 60 балів (оцінки «FX», «F» за шкалою ECTS).

5. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Закон України про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 37-38.ст.2004)(Із змінами внесеними згідно із Законом 2443-VIII від 22.05.2018, ВВР.2018. No 33.ст. 250. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18).
- 2.Етичний кодекс ученого України. Бюлетень ВАК України, № 11, 2011. URL: <http://iepor.org.ua/rules/codex.html> (дата звернення: 07.02.2019).
- 3.ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984,NEQ; ISO 832:1994, NEQ) / Нац. стандарт України. –Вид. офіц. [На заміну ДСТУ 3582–97 ; чинний від 2013–08–22]. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
- 4.ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
- 5.ДСТУ 3008-2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. На заміну ДСТУ 3008–95; чинний з 2017–07–01. –Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
- 6.Кулик І.О. Методичні рекомендації щодо підготовки та написання курсових робіт. Навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 014«Середня освіта (Історія)». Чернігів : Національний університет«Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, 2020. 27с.
- 7.Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України No 20 від 10.03.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17> (дата звернення: 07.02.2019).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ, ЕТНОЛОГІЇ ТА ПРАВознавства
ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КУРСОВА РОБОТА

з теорії держави і права, конституційного права України”

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Студента 3-го курсу 34 групи
спеціальності 081 Право
Петрова Олексія Івановича

Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент Сидоренко Іван Васильович

Оцінка:

Національна шкала: _____

Кількість балів _____ ECTS _____

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Чернігів - 2020

З М І С Т

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.	5
1.1.	5
1.2.	13
1.3.	21
РОЗДІЛ 2.	29
2.1.	29
2.2.	37
2.3.	45
РОЗДІЛ 3.	54
3.1.	54
3.2.	61
3.3.	68
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	84

Зразок оформлення переліку умовних позначень курсової роботи

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ГПК України	Господарський процесуальний кодекс України
ООН	Організація Об'єднаних Націй
КЗпП України	Кодекс законів про працю України

ВСТУП

Актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження)

Аналіз публікацій за тематикою дослідження

Мета і завдання дослідження

Об'єкт дослідження

Предмет дослідження

Методи дослідження

Емпірична база дослідження (за наявності)

Структура та обсяг курсової роботи

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ

1.1. Теологічна теорія походження держави

Текст розділу

Зразок оформлення списку використаних джерел до курсової роботи

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919–1993 рр.): монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 600 с. 3. Вагіна О. М. Політична етика: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 102 с. 4. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн: курс лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 145 с. 5. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 240 с. 6. Гурська Л. І. Релігієзнавство: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ: ЦУЛ, 2016. 172 с. 7. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника: навч. посіб. Київ: Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади: монографія. Харків: Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 102 с. 4. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 131 с. 5. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах: навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с.

	4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ: ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Операційне числення: навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 88 с. 3. Основи охорони праці: підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання: монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія: навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ: ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ: ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодні (1991–2016) / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. 330 с. 2. Криміналістика: конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ: ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні: монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса: ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ: ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем: монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків: Право, 2016. 488 с. 7. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 5–6 жовт. 2017 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 216 с. 8. Країни пострадянського простору: виклики модернізації: зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ: Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 9. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения: в 2 т. Т. 1 / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. А. В. Синицына. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения: в 4 т. Т. 1. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.

Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл: дис. ... канд. фіз.-мат. наук: 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178–179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України: Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48–49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017–2020 роки: Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця: затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков: ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк: Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності: бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала; Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш: біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні: бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>5. Яценко О. М., Любовец Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856–2013). Київ: Національна бібліотека</p>

	України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики; вип. 3).
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: КНИГИ	<p>1. Баймуратов М. А. Імплементация норм міжнародного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i>: зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України: підручник</i> / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>3. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i>: монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932–1933 років: втрати української нації</i>: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 4 жовт. 2016 р.). Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i>: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Кононенко Н. Методологія толерантності в системі суспільних відносин. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i>: матеріали VII міжнарод. антитерорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Київ, 2011. С. 145–150.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i>: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р.). Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i>: матеріали III регіон. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ДОВІДКОВОГО ВИДАННЯ	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України: словник термінів</i> / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>3. Сірій М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПРОДОВЖУВАНОГО ВИДАННЯ	<p>1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного</i></p>

	<p>університету. <i>Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ (ЖУРНАЛУ, ГАЗЕТИ)	<p>1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії: фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>